

**SPRÁVA O VEDECKO-VÝSKUMNEJ ČINNOSTI
ÚSTAVU VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA A HYGIENY LF UPJŠ
ZA ROK 2020**

1. Vedeckovýskumná kapacita a jej využitie na riešenie vedeckých projektov v roku 2020

Všetci zamestnanci ústavu sú zapojení do riešenia projektov VEGA, KEGA a IPEL.

2. Ceny za vedu, resp. iné ocenenia a vyznamenania získané zamestnancami fakulty v roku 2020 za výsledky vo výskume

doc. MVDr. Tatiana Kimáková, PhD. - Špeciálna cena za 2. miesto v sekcii posterov počas konferencie Dni praktickej obezitológie a metabolického syndrómu (16. júl 2020 – 18. júl 2020, Demänovská dolina)

3. Prednášková činnosť fakulty v roku 2020

4. Vedecké podujatia v roku 2020

5. Realizačné výstupy z riešenia projektov, vývoj a transfer technológií, spolupráca s praxou a podnikateľská činnosť

doc. MUDr. Kvetoslava Rimárová, CSc., mim. prof.

Anotácia projektu v roku 2019 KEGA Rimárová – KEGA projekt č. 007UPJŠ-4/2018 - Aplikácia inovatívnych multimedialných prístupov vo výučbe účinkov fyzikálnych faktorov s využitím expozičného modelu pre študentov zdravotníckych odborov

Predložený projekt KEGA predstavuje použitie inovatívnych multimedialných technológií v praktickej a teoretickej výučbe študentov medicínskych, lekárskeho aj nelekárskeho odborov, hlavne študentov všeobecného lekárstva, verejného zdravotníctva, ošetrovateľstva, fyzioterapie a zubného lekárstva. Jeho náplňou je vytvorenie, zavedenie, aplikácia a implementácia multimedialných technológií pri výučbe študentov vysokých škôl, ktoré umožnia hodnotenie vplyvu fyzikálnych faktorov na zdravie. Fyzikálne faktory môžu pôsobiť negatívne vrátane pôsobenia hluku, ionizujúceho a neionizujúceho žiarenia, vibrácií, otrasov a ďalších fyzikálnych faktorov na zdravotný stav človeka. Fyzikálne faktory môžu pôsobiť aj pozitívne s využitím v rehabilitácii a fyzioterapii - ultrazvuk, elektrické prúdy, laser, teplo. Projekt zvýši vedomosti, schopnosti a zručnosti študentov z rôznych odborov medicíny a zmodernizuje profil absolventov. Projekt zavedie a implementuje tzv. sebahodnotiaci model účinkov fyzikálnych faktorov u študentov lekárskej fakulty, zároveň so zhodnotením základných fyziologických zdravotných determinantov. Následne sa vytvorí on-linový model softvéru, ktorý bude schopný ohodnotiť vplyv fyzikálnych faktorov na stupnicu sebahodnotenia študentov so zaradením aj možných reakcií fyziologických zmien v podobe meraných zdravotných

parametrov. Výsledky projektu sa premietnu aj do praktických zručností študentov v poznatkoch, ktoré sú nutné pri hodnotení vplyvov významných etiologických faktorov na vznik ochorení. Výstupné časti projektu zahŕňajú tvorbu multimediálnych a printových edukačných výstupov, vedeckých výstupov v podobe publikácií, praktickú aplikáciu jednoduchého vyhodnocovacieho softvéru pri hodnotení expozičného modelu a jeho vyhodnotenie pri určovaní humánnej záťaže fyzikálnym faktorom. Projekt je aj v súlade so základnými požiadavkami EU o tzv. dopade rizika.

prof. Mgr. MUDr. Erik Dorko, PhD. MPH, MBA

Anotácia projektu v roku 2020 KEGA Dorko – KEGA projekt č. 008UPJŠ- 4/2020 –

Multimediálne technológie vo výučbe štúdií kardiovaskulárneho rizika a zdravotného stavu populácie pre študentov VŠ s využitím voľne dostupných softwarových aplikácií

Predložený projekt KEGA predstavuje použitie inovatívnych multimediálnych technológií v praktickej a teoretickej výučbe študentov medicínskych, lekárske aj nelekárskych odborov, hlavne študentov všeobecného lekárstva, verejného zdravotníctva, ošetrovateľstva, fyzioterapie a zubného lekárstva. Jeho náplňou je vytvorenie, zavedenie, aplikácia a implementácia multimediálnych technológií pri výučbe študentov vysokých škôl, ktoré umožnia hodnotenie vplyvu rizikových faktorov na kardiovaskulárne zdravie. Rizikové faktory kardiovaskulárnych ochorení a vedomosti o nich u budúcich zdravotníckych pracovníkov sú základom prevencie a zníženia chorobnosti a úmrtnosti obyvateľstva. Projekt zvýši vedomosti, schopnosti a zručnosti študentov z rôznych odborov medicíny

a zmodernizuje profil absolventov. Projekt zavedie a implementuje tzv. sebahodnotiaci model účinkov možných rizikových faktorov u študentov lekárskej fakulty, zároveň so zhodnotením základných fyziologických objektívnych zdravotných determinantov. Následne sa vytvorí on-linový model softvéru, ktorý bude schopný ohodnotiť vplyv rizikových faktorov na stupnicu sebahodnotenia študentov so zaradením aj možných fyziologických zmien v podobe meraných zdravotných parametrov. Výsledky projektu sa premietnu aj do praktických zručností študentov v poznatkoch, ktoré sú nutné pri hodnotení vplyvov významných etiologických faktorov na vznik ochorení. Výstupné časti projektu zahŕňajú tvorbu multimediálnych a printových edukačných výstupov, vedeckých výstupov v podobe publikácií, praktickú aplikáciu jednoduchého vyhodnocovacieho softvéru pri hodnotení expozičného modelu a jeho vyhodnotenie pri určovaní humánnej záťaže rizikovým faktorom. Projekt je aj v súlade so základnými požiadavkami EU o tzv. dopade rizika – "risk assessment", kde je nutná znalosť vyhodnotenia možných dopadov na zdravie v rámci programov EU.

doc. MVDr. Tatiana Kimáková, PhD.

Anotácia projektu v roku 2019 KEGA Kimáková – KEGA projekt č. 005UPJŠ-4/2019 -

Analýza rizikových faktorov životného štýlu študentov vysokých škôl a poslucháčov Univerzity tretieho veku

Navrhovaný projekt predstavuje komparatívnu štúdiu, ktorej cieľom je zistiť aktuálny stav somatického a psychického zdravia, vrátane životných podmienok a životného štýlu u študentov vysokých škôl a poslucháčov Univerzity tretieho veku, ako aj zmeny, ktoré nastali počas štúdia u tých istých a ostatných poslucháčov v postupných vyšších ročníkoch štúdia. Doterajšie poznatky dielčích štúdií poukazujú na potrebu skúmania hlavných rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie tejto populácie. Na základe zistených poznatkov budú navrhnuté preventívne intervenčné opatrenia s cieľom ochrany a podpory zdravia rizikových jedincov a preventívne intervenčné opatrenia s cieľom ochrany a podpory zdravia.

Mgr. Jana Diabelková, PhD.

vvgs-2019-1383 - E-learningová inovácia výučby Hygieny a verejného zdravotníctva prostredníctvom onlinových výučbových skrípt

Projekt je zameraný na nový edukačný e-learningový materiál formou online skrípt, ktoré študentom umožnia kvalitnejšiu a rýchlejšiu orientáciu v problematike predmetu Hygiena a predmetov vyučovaných v rámci výučby odboru Verejného zdravotníctva. Cieľom projektu je vytvorenie, aplikácia a implementácia online skrípt pre študentov, ktoré by mohli zlepšiť vedomosti, schopnosti a zručnosti študentov a môžu zmodernizovať profil absolventov lekárskejších a nelekárskych odborov, hlavne odboru Verejné zdravotníctvo. Výstupné časti projektu urýchlia proces dlhého vyhľadávania viacerých výučbových materiálov a kníh, pretože budú predstavovať prehľadný ucelený zoznam tých najdôležitejších základných definícií, pojmov, limitov a skratiek z Verejného zdravotníctva, ktorý doteraz chýbal. Tieto pojmy budú konkrétne z Hygieny výživy, Hygieny životného prostredia, Hygieny deti a mládeže, Epidemiológie, Preventívneho pracovného lekárstva a všeobecnej prevencie.

vvgs-2020-1662 - E-learningová inovácia výučby predmetu Hygiena deti a mládeže

Projekt je zameraný na online výučbové materiály, ktoré študentom umožnia kvalitnejšiu a rýchlejšiu orientáciu v problematike predmetu Hygiena deti a mládeže. Cieľom plánovaného IPEL projektu je vytvorenie, aplikácia a implementácia online textu, ktorý bude doplnený o online testy. Študent bude mať možnosť otestovať sa po naštudovaní spomínaného materiálu ešte pred vykonaním skúšky z daného predmetu a tak zhodnotiť svoju prípravu. Online materiál bude obsahovať aj URL adresy najdôležitejších zákonov, vyhlášok a nariadení z odboru Hygiena deti a mládeže, ktoré bude musieť absolvent pracujúci v tomto odbore ovládať a vo svojej praxi využívať. Online materiál bude na e-learningovom portáli Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach lms.upjs.sk, ktorí práve v tomto období študenti stále viac využívajú a vyhľadávajú.

doc. MUDr. Kvetoslava Rimárová, CSc., mim. prof.

Recenzie

Oponent dizertačných prác 3 x

MUDr. Bibiána Bajteková
Téma: Rizikové faktory výskytu myómov v ambulancii gynekológa
Dizertačná práca Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave
Fakulta verejného zdravotníctva, Bratislava 2020

MVDr. Veronika Bednárová
Téma: Endoparazitárne infekcie u imunokompromitovaných pacientov s onkologickým ochorením
Dizertačná práca Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Lekárska fakulta, Košice 2020

Mgr. Eva Onáčilová
Téma: Testovanie aterosklerotického postihnutia ciev a význam zmeny stravovacích návykov u osôb s vysokým kardiovaskulárnym rizikom. Dizertačná práca, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Lekárska fakulta, Košice 2020

Posudzovanie projektov:

V rámci výzvy COVID 2020 som bola posudzovateľkou 4 projektov.

V rámci EU výzvy Marie Skłodowska-Curie Actions 2020 – Individual fellowship som posúdila 6 projektov.

6. Významné vedeckovýskumné výsledky UPJŠ LF **Najvýznamnejšie výsledky**

Oblasť výskumu 180 – Lekárske, farmaceutické a nelekárske zdravotnícke vedy

ADC - Vedecké práce v zahraničných karentovaných časopisoch (1)

ADC1 QARADAKHI, Tawar (8.337%) - GADANEC, Laura Kate (8.333%) - MCSWEENE, Kristen Renee (8.333%) - TACEY, Alexander (8.333%) - APOSTOLOPOULOS, Vasso (8.333%) - LEVINGER, Itamar (8.333%) - RIMÁROVÁ, Kvetoslava (8.333%) - EGOM, Emmanuel E. (8.333%) - RODRIGO, Luis (8.333%) - KRUŽLIAK, Peter (8.333%) - KUBATKA, Peter (8.333%) - ZULLI, Anthony (8.333%) - The potential actions of angiotensin-converting enzyme II (ACE2) activator diminazene aceturate (DIZE) in various diseases

[elektronický zdroj] / Tawar Qaradakhi ... [et al.]. In: Clinical and Experimental Pharmacology and Physiology=CEPP. - ISSN 1440-1681. - Roč. 47, č. 5 (2020), s. 751-758. - Spôsob prístupu: http://ws.isiknowledge.com/cps/openurl/service?url_ver=Z39.88-2004&rft_id=info:ut/000509618900001. - DOI 10.1111/1440-1681.13251.

Summary: The renin-angiotensin system (RAS) regulates fluid balance, blood pressure and maintains vascular tone. Furthermore, ACE2 converts Ang I into another vasodilator named alamandine. The over activation of the classical RAS (increased vasoconstriction) and depletion of the non-classical RAS (decreased vasodilation) results in vascular dysfunction. Vascular dysfunction is the leading cause of atherosclerosis and cardiovascular disease (CVD). Additionally, local RAS is expressed in various tissues and regulates cellular functions. RAS dysregulation is involved in other several diseases such as inflammation, renal dysfunction and even cancer growth. An approach in restoring vascular dysfunction and other pathological diseases is to either increase the activity of ACE2 or reduce the effect of the classical RAS by counterbalancing Ang II effects. The antitrypanosomal agent, diminazene aceturate (DIZE), is one approach in activating ACE2. DIZE has been shown to exert beneficial effects in CVD experimental models of hypertension, myocardial infarction, type 1 diabetes and atherosclerosis. Thus, this review focuses on DIZE and its effect in several tissues such as blood vessels, cardiac, renal, immune and cancer cells.

Sumár: Renín-angiotenzínový systém (RAS) reguluje rovnováhu tekutín, krvný tlak a udržiava vaskulárny tonus. Silný vazokonstričný angiotenzín II (Ang II) produkovaný enzýmom konvertujúcim angiotenzín (ACE) obsahuje klasický RAS. Ďalej ACE2 prevádza Ang I na ďalší vazodilatátor nazývaný alamandín. Nadmerná aktivácia klasického RAS (zvyšovaná vazokonstrikcia) a vyčerpanie neklasického RAS (znížená vazodilatácia) majú za následok vaskulárnu dysfunkciu. Cievná dysfunkcia je hlavnou príčinou aterosklerózy a kardiovaskulárnych chorôb (CVD). Okrem toho je lokálny RAS exprimovaný v rôznych tkanivách a reguluje bunkové funkcie. Deregulácia RAS sa podieľa na ďalších niekoľkých chorobách, ako sú zápaly, dysfunkcia obličiek alebo dokonca rast rakoviny. Prístupom pri obnove vaskulárnej dysfunkcie a iných patologických ochorení je buď zvýšenie aktivity ACE2, alebo zníženie účinku klasického RAS vyvážením účinkov Ang II. Jedným z prístupov pri aktivácii ACE2 je antitrypanozomálne činidlo, diminazén-aceturát (DIZE). Ukázalo sa, že DIZE má priaznivé účinky na experimentálnych modeloch hypertenzie, infarktu myokardu, cukrovky typu 1 a aterosklerózy. Táto recenzia sa teda zameriava na DIZE a jeho účinok v niekoľkých tkanivách, ako sú krvné cievy, srdcové, obličkové, imunitné a rakovinové bunky.

ABD - Kapitoly vo vedeckých monografiách vydané v domácich vydavateľstvách (5) vznikli v rámci KEGA 007UPJŠ-4/2018 vedúca projektu: doc. MUDr. Kvetoslava Rimárová, PhD., mim. prof.

ABD1 RIMÁROVÁ, Kvetoslava (100%): Alkohol, fajčenie a zdravie celiatika / Kvetoslava Rimárová ; recenzentky Emeše Majorová, Lucia Dimunová. - Projekt: KEGA 007/UPJŠ-4/2018 007/UPJŠ-

4/2018 ; KEGA 008/UPJŠ-4/2020 008/UPJŠ-4/2020 ; IPEL VVGS VVGS-2019-1221 - VVGS LF UPJŠ VVGS-2019-1221 ; IPL VVGS-2019-1383 - VVGS LF UPJŠ IPL VVGS-2019-1383.

In: Celiakia - pacient, bezlepková diéta, strava a návyky. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020. - ISBN 9788081528651. - S. 191-226 [2 AH].

ABD2 RIMÁROVÁ, Kvetoslava (100%): Celiakia, ochorenie, diagnostika, klinika / Kvetoslava Rimárová ; recenzentky Emeše Majorová, Lucia Dimunová. - Projekt: KEGA 007/UPJŠ-4/2018 007/UPJŠ-4/2018 ; KEGA 008/UPJŠ-4/2020 008/UPJŠ-4/2020 ; IPEL VVGS VVGS-2019-1221 - VVGS LF UPJŠ VVGS-2019-1221 ; IPL VVGS-2019-1383 - VVGS LF UPJŠ IPL VVGS-2019-1383.

In: Celiakia - pacient, bezlepková diéta, strava a návyky. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020. - ISBN 9788081528651. - S. 9-44 [2 AH].

ABD3 RIMÁROVÁ, Kvetoslava (100%): Odporúčané výživové dávky, odporúčané dávky potravín a alternatívne výživové smery / Kvetoslava Rimárová ; recenzentky Emeše Majorová, Lucia Dimunová. - Projekt: KEGA 007/UPJŠ-4/2018 007/UPJŠ-4/2018 ; KEGA 008/UPJŠ-4/2020 008/UPJŠ-4/2020 ; IPEL VVGS VVGS-2019-1221 - VVGS LF UPJŠ VVGS-2019-1221 ; IPL VVGS-2019-1383 - VVGS LF UPJŠ IPL VVGS-2019-1383.

In: Celiakia - pacient, bezlepková diéta, strava a návyky. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020. - ISBN 9788081528651. - S. 164-190 [2 AH].

ABD4 RIMÁROVÁ, Kvetoslava (40%) - DORKO, Erik (30%) - KIZEKOVÁ, Marianna (30%): Sociálna a kúpeľná starostlivosť o pacientov s celiakiou / Kvetoslava Rimárová, Erik Dorko, Marianna Kizeková ; recenzentky Emeše Majorová, Lucia Dimunová. - Projekt: KEGA 007/UPJŠ-4/2018 007/UPJŠ-4/2018 ; KEGA 008/UPJŠ-4/2020 008/UPJŠ-4/2020 ; IPEL VVGS VVGS-2019-1221 - VVGS LF UPJŠ VVGS-2019-1221 ; IPL VVGS-2019-1383 - VVGS LF UPJŠ IPL VVGS-2019-1383.

In: Celiakia - pacient, bezlepková diéta, strava a návyky. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020. - ISBN 9788081528651. - S. 227-260 [2 AH].

ABD5 RIMÁROVÁ, Kvetoslava (100%): Význam zloženia stravy pre celiatikov a pre všeobecné zdravie / Kvetoslava Rimárová ; recenzentky Emeše Majorová, Lucia Dimunová. - Projekt: KEGA 007/UPJŠ-4/2018 007/UPJŠ-4/2018 ; KEGA 008/UPJŠ-4/2020 008/UPJŠ-4/2020 ; IPEL VVGS VVGS-2019-1221 - VVGS LF UPJŠ VVGS-2019-1221 ; IPL VVGS-2019-1383 - VVGS LF UPJŠ IPL VVGS-2019-1383.

In: Celiakia - pacient, bezlepková diéta, strava a návyky. - Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020. - ISBN 9788081528651. - S. 126-163 [2 AH].

Popis ABD1 + ABD2 + ABD3 + ABD4 + ABD5

Kapitoly v monografii poskytujú bohaté a fundované informácie o celiakii ako ochorení všeobecne, bližšie sa venuje morfológii tenkého čreva, diéte v minulosti a súčasnosti, prognóze, liečbe, potravinám a zložkám potravy, ktoré sú pre pacientov s celiakiou vhodné. Poskytuje aj informácie o širokom spektre vitamínov a minerálnych látok, ktoré priaznivo ovplyvňujú ľudské zdravie, ale nevynecháva ani problémy modernej doby ako alkohol a fajčenie a ich neblahý vplyv na zdravie nielen chronicky chorých pacientov s celiakou. Cieľom vydania monografie je priniesť odbornej lekárskej skupine, širokej verejnosti a hlavne pacientom s celiakiou ucelený zdroj fundovaných informácií o tejto vážnej chorobe, čo sa podľa môjho názoru podarilo autorom naplniť. Monografia bola vydaná v rámci projektov KEGA 007/UPJŠ-4/2018, KEGA 008UPJŠ-4/2020 a podporená vnútornými projektami IPEL VVGS-2019-1221 a IPEL VVGS-2019-1383. Vydanie monografie výrazne prispeje ku naplneniu cieľov týchto významných projektov patriacich jednotlivým riešiteľom.

Description ABD1 + ABD2 + ABD3 + ABD4 + ABD5

The chapters in the monograph about celiac disease provides rich and well-founded information on celiac disease as a disease in general, in more detail on the morphology of the small intestine, diet in the past and present, prognosis, treatment, foods and food components that are suitable for patients with celiac disease. It also provides information on a wide range of vitamins and

minerals that have a beneficial effect on human health, but also omits modern problems such as alcohol and smoking and their adverse effects on the health of not only chronically ill patients with celiac disease. The aim of publishing the monograph is to bring a professional source of well-founded information about this serious disease to the professional medical group, the general public and especially to patients with celiac disease, which in my opinion the authors managed to fulfill. The monograph was published within the projects KEGA 007 / UPJŠ-4/2018, KEGA 008UPJŠ-4/2020 and supported by the internal projects IPEL VVGS-2019-1221 and IPEL VVGS-2019-1383. The publication of a monograph will significantly contribute to the fulfillment of the goals of these important projects belonging to individual researchers.

Oblasť výskumu 18. lekárske, farmaceutické a nelekárske zdravotnícke vedy

ADC – Vedecké práce v zahraničných karentovaných časopisoch
SCHUSTER, Jan – KIMÁKOVÁ, Tatiana – KUKAČKA, Vladislav – BELOVIČOVÁ, Mária – BENCKO, Vladimír: Health promotion by adequate water intake and assessment of beverages consumption among university students.

Acta Alimentaria: an International Journal of Food Science, 49(4) (2020) 451-459

Správanie sa mladistvých vzhľadom na ich príjem tekutín je dôležitou výzvou, pretože takéto údaje môžu poskytovať informácie o povedomí budúcej generácie vo vzťahu k ich zdraviu. V rokoch 2016 – 2018 bola zhromaždená vzorka 3020 študentov českých a slovenských univerzít za účelom vyhodnotenia ich denného príjmu tekutín a charakteristík spotreby nápojov. Zistili sme, že pohlavie, krajina, frekvencia denného príjmu vody, nutričná gramotnosť a niektoré ďalšie faktory ovplyvňujú to, či študent uvádza denný príjem vody viac ako 1,5 litra.

KEGA 005UPJŠ-4/2019

The behavior regarding the fluid intake in adolescents and young adults is an important issue, since these data may provide information about the health consciousness of the next generation. A sample of the 3020 students of the Czech and Slovak universities was collected in 2016 – 2018 to evaluate their daily fluid intake and the characteristics of beverage consumptions. We found that gender, country, frequency of daily water intake, nutrition literacy, and some other factors influence whether a student reports having a daily water intake of more than 1.5 litres.

KEGA 005UPJŠ-4/2019

ADC – Vedecké práce v zahraničných karentovaných časopisoch
KIMÁKOVÁ, Tatiana – VARGOVÁ, Viola – ONAČILLOVÁ, Eva – CIMBOLÁKOVÁ, Iveta – UHER, Ivan – HARICH, Peter – SCHUSTER, Jan – PORÁČOVÁ, Janka

Mercury accumulation in plants from contaminated arable lands in Eastern Slovakia.

Annals of Agricultural and Environmental Medicine, 27(1) (2020) 29-35

Konzumácia ovocia a zeleniny vypestovanej na pôdach kontaminovaných ortuťou predstavuje viacero rizík pre ľudské zdravie. Na Slovensku sa nachádza vysoká koncentrácia ortuti napríklad v pôdach stredného Spiša. Zistili sme, že kontaminácia pôdy ortuťou pretrváva aj napriek tomu, že v danej oblasti bola ukončená banská činnosť a spracovanie rúd. Systematické sledovanie koncentrácií ortuti v pôde, ale aj v potravinách, predstavuje naďalej veľmi dôležitú výzvu, pričom neodporúčame konzumáciu ovocia a zeleniny z oblastí bývalých spoločností na spracovanie rúd.

KEGA 005UPJŠ-4/2019

Soil mercury contamination poses several risks to human health through consumption of fruits and vegetables. In Slovakia, high concentration of mercury is found in the soil of Central Spiš region. The systematic monitoring of mercury is still very important, since we found that the end of ore processing

does not solve the issue of contamination in Central Spiš region. We do not recommend the consumption of fruits and vegetables from the areas of former ore processing companies.
KEGA 005UPJŠ-4/2019

Oblasť výskumu 180 – Lekárske, farmaceutické a nelekárske zdravotnícke vedy

BCI – Skriptá a učebné texty

DIABELKOVÁ, JANA. Stručný online prehľad základných pojmov a skratiek v Hygiene a vo Verejnom zdravotníctve. Košice: ŠafárikPress, 2020. 172 s. ISBN 978-80-8152-943-6. Dostupné online: <https://unibook.upjs.sk/sk/lekarska-fakulta/1446-strucny-online-prehľad-zakladnych-pojmov-a-skratiek-v-hygiene-a-vo-verejnom-zdravotnictve>. KEGA 007/UPJŠ-4/2018, KEGA 008/UPJŠ4/2020, IPEL VVGS-2019-1383, IPEL VVGS-2020-1662, IPEL VVGS2019-1221, VVGS-2020-1485.

Ide o nový edukačný e-learningový materiál formou online skript zahrňujúcich najdôležitejšie pojmy a skratky z Hygieny a viacerých odborov Verejného zdravotníctva a to konkrétne z odborov Hygieny výživy, Hygieny životného prostredia, Hygieny deti a mládeže, Epidemiológie, Preventívneho pracovného lekárstva a všeobecne prevencie. Skriptá predstavujú prehľadný ucelený zoznam tých najdôležitejších základných definícií, pojmov, limitov a skratiek z Verejného zdravotníctva, ktorý doteraz chýbal. Online výučbové skriptá študentom umožnia kvalitnejšiu a rýchlejšiu orientáciu v problematike predmetu Hygiene a predmetov vyučovaných v rámci výučby odboru Verejného zdravotníctva a urýchlia proces dlhého vyhľadávania z viacerých výučbových materiálov a kníh. (vvg-2019-1383 - E-learningová inovácia výučby Hygieny a verejného zdravotníctva prostredníctvom onlinových výučbových skript).

ABD - Kapitoly vo vedeckých monografiách vydané v domácich vydavateľstvách

DIABELKOVÁ, JANA. Výsledky prieskumu kvality života u celiatikov. In: Celiakia - pacient, bezlepková diéta, strava a návyky. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020. s. 261-283. ISBN 9788081528651. KEGA 007/UPJŠ-4/2018, KEGA 008UPJŠ-4/2020, IPEL VVGS-2019-1221 a IPEL VVGS-2019-1383.

Cieľom prieskumu bolo zistiť informovanosť pacientov o svojom ochorení, o potrebe dodržiavania diéty, o najčastejšie kupovaných bezlepkových potravinách a ich názore, či je týchto potravín na trhu dostatok. Zámerom práce je tiež zistiť výskyt celiakie u rodinných príslušníkov a najčastejšie prejavy pred diagnostikovaním choroby. Celiakia je ochorenie, ktoré môže so sebou prinášať rad nevýhod a komplikácií, preto bolo účelom práce zistiť, či respondenti pociťujú spoločenské, finančné obmedzenia alebo obmedzenia pri cestovaní či iných špecifických činnostiach. Na druhej strane, zo strany štátu je snaha o kompenzáciu. Preto bolo cieľom zistiť, či respondenti využívajú možné sociálne výhody, či sú celiatici spokojní so systémom úhrady bezlepkových potravín a nakoľko im vyhovuje systém štátnej sociálnej pomoci. Prieskum umožní orientovať sa v problematike a zisťovať nové vzťahy medzi hľadanými premennými a nové spôsoby riešenia problému.

Oblasť výskumu 180 – Lekárske, farmaceutické a nelekárske zdravotnícke vedy

AAB - Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách

DORKO, Erik – BUŠOVÁ, Andrea. Západonílsky vírus. 1. vyd. Košice: GAIA, 2020. 150 s. ISBN 978-80-969749-7-9. VEGA 1/0198/13, KEGA 008UPJŠ-4/2020.

V posledných rokoch vírusy prenášané článkonožcami preukázali rastúcu schopnosť šíriť sa mimo oblastí, ktoré sa považovali za prirodzenú geografickú a klimatickú lokalitu ich patogénneho pôsobenia. Dôvodom spracovania tejto problematiky bola významnosť tohto infekčného ochorenia – Západonílskej horúčky. Monografia prispeje k pochopeniu komplexu faktorov ovplyvňujúcich prenos a výskyt ochorenia, ktoré nemá vplyv len na jednotlivcov, ale predovšetkým na celú populáciu ľudí a zvierat.

Oblasť výskumu 180 – Lekárske, farmaceutické a nelekárske zdravotnícke vedy

AAB - Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách

DORKO, Erik – BUŠOVÁ, Andrea. Kliešťová encefalitída. 1. vyd. Košice: GAIA, 2020. 210 s. ISBN 978-80-969746-9-3. VEGA 1/0198/13, KEGA 008UPJŠ-4/2020.

V posledných desaťročiach sa kliešťová encefalitída stala rastúcim problémom v oblasti verejného zdravia v Európe a Ázii a je najvýznamnejšou vírusovou chorobou prenášanou kliešťami v Európe. Častý je jej výskyt s ťažkým klinickým priebehom na Ďalekom východe a v iných častiach Ázie. V našich geografických podmienkach sa zaznamenáva výrazný nárast výskytu kliešťovej encefalitídy v známych endemických oblastiach, alebo sa objavuje v nových regiónoch bez registrovaných klinických prípadov a izolácie vírusu kliešťovej encefalitídy. Hlavným cieľom predloženej publikácie je komplexný prehľad súčasných možností pri realizácii manažmentu kliešťovej encefalitídy v oblasti diagnostiky, liečby a prevencie.

Oblasť výskumu 180 – Lekárske, farmaceutické a nelekárske zdravotnícke vedy

AAB - Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách

BUŠOVÁ, Andrea – DORKO, Erik. Lymfská borelióza. 1. vyd. Košice: GAIA, 2020. 189 s. ISBN 978-80-973853-0-9. VEGA 1/0198/13, KEGA 008UPJŠ-4/2020.

Zoonotické ochorenia sú celosvetovo uznávanou hrozbou pre verejné zdravie a informácie o ich prevalencii a súvisiacich rizikových faktoroch umožňujú vytvoriť lepšie stratégie na ich kontrolu. Príkladom je aj lymfská borelióza, ktorá je v súčasnosti najčastejším kliešťami prenášaným ochorením v Spojených štátoch a Európe. Jej výskyt sa datuje na všetkých kontinentoch okrem Antarktídy a Južnej Ameriky. Našou motiváciou pri spracovaní danej problematiky bolo poskytnúť všeobecný rámec tohto infekčného ochorenia. Predkladaná vedecká monografia predstavuje komplexný súbor zložený z jedenástich kapitol, ktoré prispievajú k pochopeniu komplexu faktorov ovplyvňujúcich prenos a výskyt ochorenia.

doc. MUDr. Kvetoslava Rimárová, CSc., mim. prof.
prednostka ÚVZaH